

Kuregem. Volgens de media is de Anderlechtse wijk zowat de hel, en voor pastoor Jan Claes? Samen met velen zoekt hij 'zijn' Kuregem leefbaar te maken. Zelf groeide hij alvast op in een multiculturele wijk. Heeft dit dan zo z'n voordelen om herder te zijn van christenen, niet-christenen en ongelovigen? En ook, hoe ziet hij de toekomst van zijn gemeenschap in de schaduw van het Brusselse Zuidstation?

Tom Heylen

'Barensweeën van een nieuwe toekomst'

ZUID-EUROPA. Daar wanen we ons, wanneer Jan Claes op een zonnige ochtend ons in zijn tuin ontvangt. „Dit streepje groen, deze kleine oase van rust heb ik nodig”, vertrouwt hij ons toe. Twintig jaar woont hij al in deze wijk, aanvankelijk op een appartement. Hij had echter nood aan zijn vierkante meter groen om te leven en te ademen. Volgden een huisje, samen met twee studenten, en nu een huis halverwege de twee kerken die Kuregem telt. Dit is zijn stek. Voor de mensen van de 33 parochies van Brussel-West die Jan Claes als deken onder zijn hoede heeft, probeert hij op vaste momenten bereikbaar te zijn in enkele pastorieën in het dekenaat.

- En toch bent u geen Brusselaar.

Ik groeide op in Genk-Waterschei, in de mijnwerkerscité. Mijn vader was technisch ingenieur in de koolmijn. Hij was afkomstig uit Namen. Ik wilde priester worden, moest dus eerst twee jaar studeren in Leuven. Ik koos voor Romaanse talen. Volgde mijn seminarieopleiding, toen nog in Luik, waar ik in 1969 tot priester werd gewijd.

De bedoeling was dat ik na mijn wijding mijn studies Romaanse zou voortzetten, maar ik zag me zelf niet een leven lang voor de klas staan en Frans doceren. Toch stelde de bisschop me aan in een klein college in Herk-de-Stad. Na vier jaar verhuisde ik naar het college in Houthalen. Gelukkig werd ik toen ook deeltijds provinciale proost van de Katholieke Studenten Actie. Einde jaren 1970 kwam de vraag van de bisschoppenconferentie om nationale proost te worden van de KSA en zo belandde ik in het Brusselse, om er te werken en te wonen.

- En om er niet meer weg te gaan?

Aanvankelijk was ik niet actief in de plaatselijke pastoraal. Het jeugdwerk sloppte me

op. Let wel, ik vond het geweldig om in de leefwereld van de jongeren te mogen doordringen. In het geval van de KSA was het actieterrrein de school en minder hun woonomgeving of parochie zoals bijvoorbeeld scoutsgroepen. Mijn taak was echter nogal theoretisch: ik mocht visieteksten helpen uitwerken. Dat kwam dus neer op analyse na analyse bestuderen, en discussiëren over punten en komma's in de voorstellen die ter tafel kwamen. In die tijd zat er gelukkig ook heel wat beweging in de KSA. Het was de tijd van de fusie met de VKSJ en KSJ, waardoor de beweging eindelijk gemengd werd. Het waren ook de eerste worstelingen met de 'K' in de naam. Bovendien sloop ook nog de Europese gedachte binnen in de KSA en werd ik Europese proost, met 'standplaats' te Brussel.

Na een sabbatjaar en studies aan Lumen Vitae, internationaal instituut in Brussel dat priesters en leken uit binnen- en buitenland verder vormt, werd ik docent aan dat instituut. Ik ging in Kuregem wonen en gaandeweg leerde ik de wijk en de parochie beter kennen. Onvermijdelijk ging ik me ook inzetten voor de Vlaamse pastoraal. Het bleek het begin van een mooie liefdesgeschiedenis met deze wijk.

- Opnieuw in een multiculturele wijk. Gaat het hier anders toe dan in Genk destijds?

Vergelijken is moeilijk. Een grootstad als Brussel is een volstrekt andere context dan een mijnicité in Waterschei anno 1950. Ook waren er in het Genkse in die jaren amper moslims, zelfs helemaal geen Afrikanen of Latino's. De vergelijking gaat echter wel op in de wijze van samenleven. Ik probeer als basishouding een openheid aan te nemen ten overstaan van de 'vreemde andere'. In Genk al, en nu dus nog steeds.

Mijn meertaligheid was daarbij altijd een troef. Frans en Nederlands van huize uit, later ook Engels, Duits en Spaans. Dit maakte dat

© Herman Ricour

ik niet ingekapseld ben in de Nederlandstalige pastoraal en ik inmiddels ook verantwoordelijk ben voor de Franstalige pastoraal. Intussen bloeien ook een Spaanstalige en Engelstalige gemeenschap in onze wijk.

- En lukt dat om met al die verschillende culturen en tradities samen te leven?

We hebben geen keuze. Overigens staan we nog maar aan het prille begin van verschillende culturen die samen leven en werken, maar ook geloven en bidden. Dat laatste is inderdaad niet zo vanzelfsprekend, zelfs niet onder christenen. Met onze vier gelovige

- En buiten de vieringen?

Ook buiten de liturgie is onze kerk hier in Kuregem overdag altijd toegankelijk. Voor mij is het gebouw een oase van rust voor iedereen. En het wordt ook zo ervaren. Een nog grotere zorg is voor mij echter de armoede in Kuregem, en minstens even nijpend is het probleem van de mensen zonder papieren. Ik kan ze niet meer tellen, het aantal telefoontjes dat ik dagelijks krijg van mensen die ten einde raad zijn. Zo belt me geregeld een moeder die met haar drie kinderen elke maand 400 euro moet neertellen om te wonen. De vader zat in de gevangenis, dus regularisatie is uitgesloten. Uitzichtloos. Vorige week moest een gezin met twee kinderen zijn woonst ontruimen, omdat ze van de Raad van State een negatief advies hadden gekregen. Ook dat is uitzichtloos.

Enkele jaren geleden was er hier een kerkbezetting die abrupt door de politie werd beëindigd. Ik klaagde dat optreden zelfs aan als een schending van het asielrecht. Onze kerk Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt wordt nu wel eens Onze-Lieve-Vrouw Zonder Papieren genoemd. In de buurt hebben we nu een klein dienstencentrum waar onder andere UDEP vergadert, een beweging die het opneemt voor mensen zonder papieren. Het is een echt toevluchtsoord voor hen.

Ik merk ook dat we als geloofsgemeenschap ook maatschappelijk meer ernstig worden genomen. Toen de VRT me uitnodigde om naar *De Zevende Dag en Koppen* te komen, kon ik dit niet weigeren. Ons geloof zit niet binnen de vier muren van het kerkgebouw. Het evangelie moet ook zichtbaar zijn op straat. Dat we als Kerk iets proberen bij te dragen aan het maatschappelijk debat, is voor mij evenzeer verkondiging.

Als Kerk worden we hier uitgedaagd door deze problemen. We moeten uitstralen waarvoor we staan. In ons geval is dat arm zijn met de armen. Ik sta niet aan het roer van een sociale dienst, maar zoek samen met velen naar hoop in uitzichtloosheid. De barensweeën van een nieuwe toekomst, zeg ik dan maar. Hier in Kuregem zijn we getuigen van Gods levende aanwezigheid.

Ik sta niet aan het roer van een sociale dienst, maar zoek samen met velen naar hoop in uitzichtloosheid